

Ne bom na novo poživljal stvarne kritike o Šolskem listu, saj smo jo že ponovno slišali in poznamo prav dobro vse njegove vrline in pomanjkljivosti, a hvalježi smo mu prav iz srca, da nam je priskočil v kritičnem času na pomoč. Povem le toliko, da ga naša mladina prebira z velikim zanimanjem in je pri njej že docela domača, ker je našla v njem vse vrline, ki so kritiku v „Slov. učitelju“ še tuje.

Zdi se mi, da prevladujejo v novejšem času kritike strankarski momenti. Če napravi ena roka še toliko lepega, dobrega in koristnega, je vse od druge obsojeno v smrt. Kam nas bo to dovedlo, je drugo veliko vprašanje.

Če bi hotel biti „Slov. učitelj“ stvaren in odkrit, moral bi resnici na ljubo priznati Šolskemu listu poleg hib tudi vse vrline, katerih mu noben šolnik ne more odreči in ne bi ga žigosal le z neslanimi opazkami.

Če hočemo biti kulturni, bodimo v prvi vrsti stvarni!

PAV. FLERÉ:

Sklepni razredi na mestnih ljudskih šolah.

Pri presojanju sklepov odbora ljubljanskega učiteljskega društva v zadevi sklepni razredov na mest. ljudskih šolah (gl. let. „Uč. Tov.“ št. 13.) je smatrati kot 1. vprašanje zaključnega razreda na ljudskih šolah,

2. načelno vprašanje organizacije in stališča meščanske šole.

K tema vprašanjem si dovoljujem pripomniti:

1. Z ozirom na to, da se v mestnih ljudskih šolah večina otrok zadnjih treh šolskih let razprši v druge šole in ostane v ljudski izvečine le manj sposobni material, naj bi se uredil na teh šolah nek zaključni razred s praktičnim učenim in vzgojnim poudarkom. Normalno naj bi kot zaključni veljal VI. razred; to pa le tedaj, če je na vsako stran (tedaj tudi na srednje šole) mogoč vstop iz ljudske šole po dovršenem 5. letu ljudskošolske izobrazbe. Vendar pa naj se ta zaključni razred ne uvaja v organizacijo ljudske šole, ne da bi dopuščal izjem navzgor in navzdol. Kadar n. pr. v Ptuj delimo slovensko mešano ljudsko šolo v deško in deklško, bo VI. razred tako prazen, da bi njegovo vzdrževanje ne bilo ekonomično in se bomo morali zadovoljiti z zaključnim oddelkom pri najvišjem občem razredu. Drugod se lahko pripeti, da bi bilo preveliko število učencev v VI. letu v zaključnem razredu, njihova zrelost ali celo sposobnost za nadaljnji, a ne zaželjeni ukovira uspešnemu delu v takem razredu; v takem slučaju naj se dovoli tudi nastavek s VII. razredom, kar je za izobrazbo gotovo boljše kakor pa vzporednica k VI. razredu.

Taki zaključni razredi pa naj bi se ne uredili le na mestnih ljudskih šolah, nego povsod, kjer je dana (zazdaj z meščanskimi, pozneje mogoče tudi s kakimi drugačnimi šolami) za nadarjene otroke možnost višje izobrazbe kakor jo more nuditi ljudska šola.

V ta zaključni razred vstopajo vsi učenci, ki so dosegli to učno stopnjo, in vsi, ki spadajo nanjo, došli odkoderkoli.

Vstop iz tega razreda v druge (meščanske, srednje i. pod.) šole je za učence mogoče le pod pogoji za sprejem v te šole.

2. Za presojanje drugega vprašanja naj bi veljalo načelo:

Zaradi stremljenja po čimprejšnji fuziji meščanske z nižjo srednjo šolo naj se prva po svoji organizaciji vedno bolj bliža drugi in naj se gledé organizacije in stališča na njo prenesejo vse tozadevne določbe za nižje srednje šole. Te bi bile:

- a) enaki pogoji za vstop (v obeh brez izpita po dovršenem 5. šolskem letu ljudske šole),
- b) poizkusna doba, po kateri se učenec lahko vrne ljudski šoli,
- c) ista učna doba (3—4 leta),
- d) iste ugodnosti za prestop v razne strokovne šole in na učiteljske, kjer naj se formalni sprejemni izpit v obče odpravi.

Učenci, ki v meščanski ali srednji šoli v vzgojnem ali učnem oziru ne uspevajo, se do dovršene šolske obveznosti oddajajo ljudski šoli; kaka izjema ne sme veljati ne za mesta ne za deželo. Če bi se taki otroci morali obdržati v meščanski ali podobni šoli, se kmalu najdejo stranke ki bi izrabljale dejstvo, da se v meščanski šoli neopravičene zamude ne kaznujejo, priglasile bi otroke v to šolo, pošiljale ne bi jih nikamor.

Vsak Jugoslovčan mora biti član

„Jugoslovanske Matice!“

Opomba uredn.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Zborovanje Učiteljskega društva za mariborski šolski okraj*) se vrši dne 6. maja ob 10. uri dopoldne v Mariboru v mali dvorani »Narodnega doma«. Vzpored: 1. Poročilo nam. predsednika. 2. Predavanje. 3. Volitev novega predsednika. 4. Slučajnosti in predlogi. Pridite polnoštevilno!

+ Pedagoško društvo v Krškem (krški krožek) zboruje v četrtek pred binkošti, t. j. dne 20. maja ob 11. uri dop. na Catežu ob Savi. Ker se bodo razmotrivala važna stanovska vprašanja, prosimo polnoštevilno udeležbo. Vabijo se tudi tovariši in tovarišice St. Jernejskega okrožja. Tovarišica Vlastimila Levstikova bo predavala o temi: »Pomen šolskega gledališkega odra«. Na svidenje!

+ Učit. društvo cerkniško-loškega sodnega okraja je zborovalo ob skoro polnoštevilni udeležbi učiteljstva 8. aprila 1920 v Grahovem. Po predsednikovem pozdravu prosi besede tov. Kobal, ki čestita predsedniku k imenovanju za okraj. šol. nadzornika. Opiše trpljenje njegovo in njegove družine za časa skoro petletne suspenzije. Imenovanje naj mu služi vsaj kot delno zadoščenje in plačilo za kruto preganjanje in storjene krivice. Najzanimivejša točka dnevnega reda je bilo predavanje tov. predsednika Kabaja, ki je govoril o temi: »Demokracija duh med učiteljstvom, pri pouku in odgoji v šoli«. Zanimivim izvajanjem je sledilo učiteljstvo ves čas pozorno. Spisani referat se predloži viš. šol. svetu Volitev delegata za učit. kongres se je odložila na prihodnje zborovanje. Radi plačevanja članarine se pridružuje društvo predlogu tov. Gangla ozir. sklepu pravnega odbora. Glede okrožnice v svrhu ustanovitve skupne jugoslov. učit. organizacije brez razlike političnega in strankarskega prepričanja se sklicuje na svoj sklep z dne 8. maja 1919, ki se je z njim že izreklo za enako organizacijo. — Tajnik.

+ Litijsko učiteljsko društvo zboruje v sredo 12. t. m. ob 9. uri v Toplicah pri Zagorju s sledečim vzporedom: 1. Pozdrav in odborova poročila. 2. Tov. Andoljšek: Germanizacija v srednjem veku in nje žalostne posledice za Slovence. 3. Tov. Lilijski: Iz mojega ujetništva na Francoskem. 4. Volitev odbora in delegatov za Zavezino skupščino. 5. Raznoterosti. K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

+ Slovensko učiteljsko društvo Kočevskega okraja zboruje dne 15. t. m. v Loškem potoku. Vzpored: pozdrav predsednika, referat tov. Mir. Trosta o Lermontovu, poročilo zastopnika v okr. šol. svetu, volitev delegatov za »Zavezino« zborovanje v Celju, nominiranje zastopnikov za skupščino UJU v Beogradu in za prihodnjo dobo v okraj. šol. svetu ter sklopanje o razdružitvi društva v namen, da se osnuje novo društvo za slov. in nemško učiteljstvo v okraju. Odhod iz Sodražice ob 10. uri (polet. časa). V slučaju neugodnega vremena se vrši zborovanje istotam in z istim dnevnim redom v sredo po Binkošti t. j. 26. t. m. — Pridite vsi! Predsednik.

+ Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo v Gornjem gradu dne 18. aprila ob jako povoljni udeležbi. Predsednik V. Pulko navzoče iskreno pozdravi ter preide na dnevni red. Zapisničarica Marija Rojnik prečita zapisnik zadnjega zborovanja, ki se neizpremenjeno odobri. Na to se oglasi tov. Kočbek, ki pravi, da se mu čudno zdi, kako da se v 14. števil. »Učit. Tov.« pozdravlja »Umesten predlog« ormoškega učit. društva glede uvedbe posebnega »Šolskega uradnega lista«, med tem, ko se je isti njegov predlog, objavljen že v 5. števil. »Učit. Tov.« med društvenimi poročili — prezrl. Pristavil je še, da je tudi okrajni šol. svet za Gornji grad ta predlog sprejel. Na to sta se prečitata dva dopisa in sicer »Strok. tajništva« o članarini in od »Zaveze«, da se pozove vse še neorganizirano učiteljstvo k pristopu v društvo. Za tem so se pregledale vrste naših članov in glej! manjka le eden, ki pa ni včlanjen iz posebnega vzroka. Predsednik je na to govoril o šolskih razmerah v naši državi s posebnim ozirom na šolstvo v Sloveniji in Srbiji. Orisal je neugodne šolske razmere v Srbiji pred vojno in kakoršne so sedaj. Reden šolski obisk so onemogočale prej razne ovire, osobito pa raztresena in zelo oddaljena sela in neredni prispevki za vzdrževanje šol. A v povojni dobi so po Srbiji šolske razmere ponekod tako slabe, da si mi to komaj predstavljamo. Šolska poslopja so izropana; ni vrat, ni oken; manjkajo klopi, učila; šolskega sluge ni. Šolski odbori, ki bi imeli od pobranega davka dati gotovi del tudi

*) Došlo prepozno za zadnjo številko!

Opomba uredn.

šoli, tega navadno ne store ali le v neznahtni meri. K temu še pride preziranje učiteljskih zasebnih pravic. Tako je vlada zaslegla v Beogradu Učiteljski dom, namenjen učiteljskim sirotam. Na ugovor je takratni naučni minister Marinković rekel deputaciji, da more za se kaj izprositi, a ne se mešati v ministrske posle. Med tem ko je vlada dala nekaterim beograjskim bogatašem velika brezobrestna posojila, da si popravijo svoje palače, da jih dajo proti odušni najemnin v najem, bi učiteljstvo moralo lepo prositi, da dobi nazaj svojo lastnino. Ta dejstva in pa prikazen, da se vse združuje v močne skupine, ker se zaveda, da le v slogi je moč, so privedla tudi učiteljstvo raznih držav do tega, da se združuje v sindikate, to je v zveze s sorodnimi skupinami v še večjo moč. Sistem prosjačenja in pritiskanja kljuk se je preživel. Sistem borbe, smeje in odločne je postal dostojen modernega sodobnega človeka, ki ima svoj ponos, ki si je v sveti svojega dostojanstva, svoje vrednosti. Koncem se je pobirala članarina in prstovoljni prispevki za rezervni sklad ter se je določilo, da se vrši prihodnje zborovanje meseca junija na Rečici. P.

Kronika.

— Prof. F. W. Foerster, znamenit pedagog in politik ter vseučiliški profesor v Monakovem, je prošil za odpust iz naučne službe. Javnosti naznanja, da tega koraka ni storil zato, da bi ustregel željam nemškonskonalnega dijaštva in da tudi ne namerava trajno ostati v inozemstvu. Kadar pride ura, bo svoje naučno delo med nemškim narodom znova začel, in sicer na širši podlagi nego doslej. Današnji duh na nemških vseučiliščih pa ne daje tal, na katerih bi mogla zrasti nova Nemčija.

Kakor znano, se prof. Foerster nikoli ni strinjal z nemškim imperializmom in narodnim šovinizmom in je imel dovolj poguma, da je Nemcem povedal svoje mnenje prav odkrito, če in kadar je sploh bilo potreba. Zato je bil nemškonskonalnim krogom in posebno dijaštvu vedno trn v peti.

— Ljudsko štetje v naši kraljevini. Vlada je odredila, da se izvrši dne 31. decembra 1920 splošno ljudsko štetje na teritoriji kraljevine SHS. Istočasno se ima izvršiti tudi popis vse domače živine in popis hiš in poslopij, v katerih stanujejo ljudje. Ljudsko štetje bo v rokah občinskih oblasti. Njihova dela bodo nadzorovala okrajna glavarstva in ministrstvo za socialno politiko. Državni in občinski uradniki, učitelji vseh šol, svečeniki in drugi pismeni državljani so obvezani, da prevzamejo popisovalne pole v kolikor jih v to določi kompetentna občinska oblast. Osebe, ki opravljajo te posle v kraju, kjer stanujejo, ne dobe nobene nagrade, osebe pa, ki bodo vršile ta posel izven svojega bivališča, dobivajo dnevno po 20 dinarjev in povračilo vseh potnih in drugih stroškov. Vse stroške krije občinska oblast.

— Zamenjava bankovcev po 50 in 20 kron se vrši še do 15. t. m. Po tem dnevu bodo ostali v prometu še 10, 2 in 1 kronski bankovci, ki se bodo pozneje zamenjali.

Davek na vojne dobičke. Tozadevni zakon je potrjen ter se začne takoj izvrševati. Za podlago so dohodki v letih 1914. do 1919. Ako se v teh letih povprečno ni pridobilo na leto nad 40.000 K več kot povprečno v štirih letih poprej, se davek ne sme predpisati. Kdor pa je v letih 1914. do 1919. pridobil skupno nad 120.000 K ali samo v letu 1919. več kot 60.000 K, zapade obdavčenju. Nadalje se obdavčijo letni dobički: 40.000 K s 30%, od 40.000 K s 35%, od 80.000 K do 160.000 K s 40%, od 160.000 K do 240.000 K s 50%, od 240.000 K do 400.000 K s 60%, od 400.000 K do 800.000 K s 70%, od 800.000 K do dveh milijonov kron s 80% in od dveh milijonov kron višje z 90%.

— Ustava v Čehoslovaški. Republika ima dve zakonodajni zbornici, t. j. poslansko zbornico in senat. Volilno pravico za parlament imajo moški in ženske z dopolnjenim 21. letom, v senat pa s 26. letom. Izvoljen je lahko v parlament vsak državljani (državljan), ki je izpolnil 30. leto, v senat pa s 45. letom. Mandati za parlament trajajo šest let, za senat pa osem let. Predsednika republike volita s tripetinsko večino parlament in senat. Ena in ista oseba sme biti za predsednika izvoljena le dve dobi zapored, le glede sedanjega predsednika dr. Masaryka je sklenjeno, da ostane predsednik do smrti.

— Janu Žižki, slavnemu vojskovodji čeških husitov, bodo dne 14. julija povodam 500 letnice njegove zmage nad armadami nemškega cesarja Sigmunda na gori Žižkov postavili Čehi velik spomenik. Temeljne kamne bodo prepeljali iz raznih krajev čehoslovaške države.

Iz Jugoslavije.

— Jubilej dela. »Učiteljski list«, glasilo jugoslovanskih učiteljskih društev v Trstu, se spominja v svoji 4. številki z dne 16. aprila v laskavih besedah »Učit. Tovariša« in njegovega letošnjega jubileja, ki ga nazivlja jubilej dela. Med drugim piše: »Šest desetletij plodonosnega dela je za njim, šestdeset let je dvigal svoj glas za potrebe slovenskega šolstva in pravice učiteljskega stanu, ki mu ni bila življenjska pot nikoli posuta z rožami. Doživel je mnogo solnčnih, a tudi senčnih ur in se razvil do današnjih dni po vsebini in obliki v list, ki je stanu in narodu v čast!« —

Poziv ljubljanskemu učiteljstvu! Vsa vodstva in ravnatelstva ljubljanskih ljudskih in meščanskih šol se prosijo pobrati od onega podrejenega učiteljstva, ki želi drv za zimo od vlade, predplačilo v 3 enakih obrokih in sicer za maj, junij, julij posebej, vselej do 10. dotičnega meseca. 1 kubični meter stane 150 K. Ako misli kdo dobiti n. pr. 3 kubične metre drv, mora vplačati vsaki mesec 150 K. Drva bodo dobili samo oni, ki jih izkaže vodstvo, da so jih plačevali. Vodstva (ravnateljstva) naj tak izkaz učiteljstva z označbo stanovališča in natančno vpisano plačano vsoto denarja takoj in zanesljivo pošljejo ravnateljici Albinu Golobovi v Sp. Šiški, ki nalaga denar vsaki mesec sproti v deželni banki pod naslovom »Drva iz Črnomlja«, kakor to zahteva vladni poverjenik. Napravite za vsak mesec po 3 izvide! Tajništvo Ljub. učit. društva.

Koncert priredi na korist Učiteljskemu konvikt v Dijaški kuhinji v Kranju učiteljstvo kranjskega okraja, s prijaznim sodelovanjem pevskega zbora »Narodne čitalnice« v Kranju, in sicer: v Kranju v soboto dne 15. maja 1920 ob 1/2 9. uri zvečer v telovadnici »Sokola« — v Trzinu v nedeljo, dne 6. junija ob 4. uri popoldne v telovadnici »Sokola« — v Škofji Loki v nedeljo, dne 4. julija ob 4. uri popoldne v dvorani »Izobraževalnega društva«.

Sporod: 1. F. Juvanc: Pastir. Moški zbor s tenorskim in baritonskim samosplovom. 2. A. Anđel: a) O jesenske duge noči, b) Igra kolo..., c) Česi me, česi! Hrvatske narodne pesmi za mešani zbor. 3. Fr. Gerbič: a) Sijaj, lunica! b) Ozka brvica, c) Vinska. Moški zbori v slovenskem narodnem značaju. 4. a) A. Dvořák: Gori v svet odšla si ti. Zbor Rusalk pod vodo iz opere »Rusalka«. b) P. Čajkovsky: Kar vas zalji je deklet. Zbor iz opere »Onegin«. Ženska četveroglasna zbor s spremljevanjem klavirja. 5. E. Adamčič: a) Večerna pesem II. (Solnce se je skrlilo...), b) Petnajst let. Mešana zbor. 6. Ch. Berlioz: Koncert v a molu za gosli in klavir. 7. V. Novak: Gorski kraj. Moški zbor s tonorskim samosplovom. 8. Iv. Barti: Potoku. Mešani zbor. — Cene prostorov v Kranju: Sedeži I., II. in III. vrste po 20 K; IV., V. in VI. vrste po 15 K; VII., VIII. in IX. vrste po 10 K; X., XI. in XII. vrste po 7 K; XIII., XIV., XV. in XVI. vrste po 4 K. Stojišče 2 K. Za diake 1 K. Z ozirom na dobrodelni namen se preplačila hvaležno sprejemajo. Predprodaja vstopnic za koncert v Kranju v trgovini g. Ferd. Sajovica, v Trzinu v trg. g. Iv. Maljaja, v Škofji Loki v trg. g. Raf. Thalerja. Cene prostorov za koncert v Trzinu in Škofji Loki bodo razvidne v trgovinah predprodaje vstopnic in zvečer pri blagajni v koncertnih dvoranah. Posebna vabila se ne razpošiljajo. Spored stane 2 K. dobi se pri blagajni.

— Koncert »Glasbene Matice« v Ljubljani. Opozarjamo na koncerta orkestralnega društva »Glasbene Matice« v Ljubljani, ki se bosta vršila v ponedeljek 10. in 17. maja v veliki Unionski dvorani. Iz sporeda omenjamo posebno Griegov klavirski koncert z orkestrom (v Ljubljani prvo izvajanje) in veliko Čajkovskijevo simfonijo »Pathétique«, ki je poleg Borodimove h-mol sinf. najlepša ruska sinfonija. Za koncert, ki bo nudil tudi pevske točke in točke za godalni orkester, vlada veliko zanimanje. Vstopnice in vzporedi z besedilom in razlago se dobivajo v trafikih v Prešernovi ulici.

— »Planinski vestnik« začne zopet izhajati, ako se oglasi 200 naročnikov. Zaključna števil. za l. 1914. stane 5 K, naročnina za celo leto pa 40 K. Člane SPD opozarjamo, naj se vsak, kdor želi prejemati list, javi pri Osrednjem odboru »Slovenskega planinskega društva« v Ljubljani.

— Aprozivni odbor ljubljanskega učiteljstva ima sejo v soboto 7. t. m. ob polsedih na prvi mestni ljudski šoli na Ledinu.

— Na državnem moškem učiteljskišču v Mariboru je razpisano ravnateljsko mesto. Rok za vlaganje prošnje je določen do 20. maja 1920.

— Dekliška mešč. šola v Ptuj priredi dne 13. in 16. majnika »Majniški raj«. Na sporedu je: 1. Raj z loki. 2. Majniški raj (alegorična spevoigra z raji). 3. Slika: Majniški večer. Čisti dobiček prve uprizoritve se bo uporabil v prid Jugoslov. akad.